

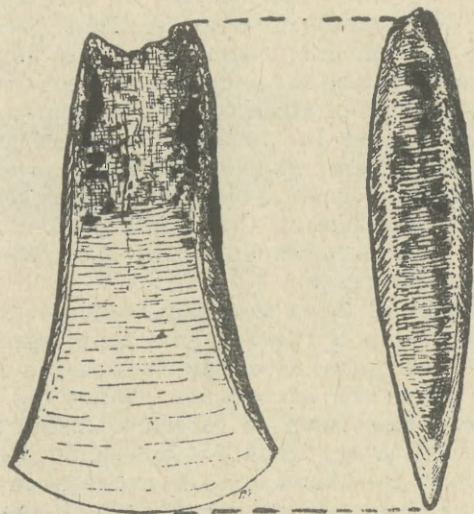
*Ela Wiatrolikówna***Dwie siekierki wczesno-brązowe ze wschodniej Wielkopolski****Deux haches en bronze à bords droits de la Grande Pologne orientale**

Do Muzeum Archeologicznego w Poznaniu dostały się ze zbiorami po śp. Ignacym Zięboliczu między innymi dwie siekierki brązowe, pochodzące prawdopodobnie z wczesnej epoki brązowej, które niżej zamierzam opisać. Pierwsza z nich zanotowana jest w księdze inwentarzowej pod nr 1951:319. Znalaziono ją w torfowisku w Izbicy Kujawskiej, w pow. kolskim. Długość tej siekierki wynosi 6,5 cm, szerokość największa (ostrze) — 3,5 cm. Jej krawędź boczna ma 1,1 cm największej szerokości. W przekroju poprzecznym jest zbliżona do formy trapezu, w podłużnym zaś — soczewkowata. Brzegi jej są nieco podniesione i ku ostrzu stopniowo zanikają. Krawędzie boczne siekierki są facetowane. Powierzchnia jej jest gładka, koloru miedzianego, bez śladu śniedzi. Zestawiając ją z innymi siekierkami I okresu epoki brązowej przekonywamy się, że jest ona stosunkowo krótka, w przeciwieństwie do innych siekierok z okresu epoki brązowej, odznaczających się smukłością kształtu. Jest to jednak tylko wy-

nik uszkodzenia obucha. Na podstawie obecnego stanu zachowania trudno z pewnością orzec, czy uszkodzenie to nastąpiło w czasie pracy wskutek odłamania się górnej części obucha, czy też stanowi wynik nieudanego odlewu z powodu zbyt małej ilości użytego w tym celu metalu. Można tylko stwierdzić, że próbowano naprawić uszkodzenie drogą kucia, aby uzyskać nieco cieńszy obuch. Doskonały stan zachowania ostrza bez śladu stępienia czy szczyrb mógłby przemawiać za tym, że siekierka mimo to — może ze względu na zbyt małe rozmiary — nie była używana i znalazła się w wodzie (obecnym torfowisku) może w charakterze ofiary dla umiejscowianego tam bóstwa.

Drugą z omawianych siekierok znalaziono w Dzierawach, również w pow. kolskim, na wydmie. Jest ona zainwentaryzowana w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu pod nr 1951:330. Rozmiarami znacznie przewyższa siekierkę poprzednią. Długość jej wynosi 9,8 cm, szerokość największa 3,9 cm, krawędź bocz-

na jest w środku 1 cm szeroka. W budowie swej różni się ona od siekierki wyżej opisanej. Jest płaska, w przekroju poprzecznym prostokątna, jej podłużny natomiast przekrój przypomina wydłużoną soczewkę. Krawędzie są wyodrębnione, w połowie siekierki zbliżają się ku sobie

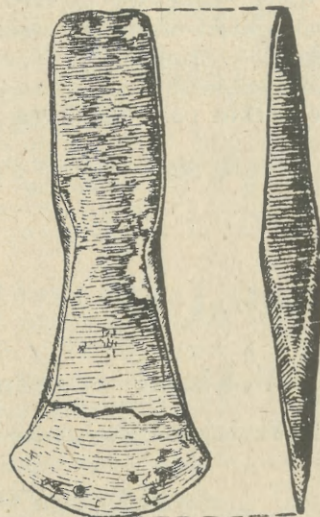
Ryc. 1. Izbica Kujawska, pow. kolski. Siekierka brązowa płaska. W. n. — Fig. 1. Izbica Kujawska, distr. de Koło. Hache plate en bronze. Gr. nat.

i stają się grubsze, tworząc pewnego rodzaju zapórę zapobiegającą nasuwaniu się rękojeści. Boczne krawędzie są wypukłe, i w dolnej części facetowane. Można powiedzieć, że siekierka ta stanowi prototyp późniejszych siekierek z piętka. Powierzchnia jej jest silnie zniszczona i porysowana, a ostrze, o kształcie łukowatym, wyraźnie stępione. Poza tem ślady używania spotykamy na obuchu siekierki.

Jeżeli chodzi o ustalenie chronologii obu siekierek, to nie nasuwa ona żadnych trudności. Datujemy je na wczesny okres epoki brązowej. Należą one prawdopodobnie do kultury unietyckiej, ponieważ u nas lokalnych wyrobów brązowych w tym czasie w zakresie siekierek nie ma. Zupełnie ścisłych analogii do obu omawianych siekierek co prawda dotąd nie znalazłam.

Okaz nieco podobny do drugiej z nich wykopano na Pomorzu szczecińskim¹⁾. Jest on również nieco zwężony w środku, wskutek czego niskie jego brzożgi zbliżają się tu bardziej do siebie, odznacza się jednak większą smukłością i ma też silniej wygięte, prawie półkoliste ostrze.

Znaleziska brązowe z wczesnego okresu brązowego w Polsce skupiają się najliczniej na zachodzie: w Wielkopolsce zachodniej i północnej wraz z Kujawami oraz na Śląsku, a w nieco mniejszej liczbie występują na Pomorzu. Natomiast w Małopolsce są bardzo rzadkie, a ze wschodniej Wielkopolski i Mazowsza brak ich było zupełnie. Dlatego też na szczególną uwagę zasługuje fakt, że wyżej opisane zabytki znalazły się nieco dalej na wschód od znanej dotychczas granicy zasięgu znalezisk wczesno-brązowych w Wielkopolsce²⁾. Rozszerzają więc one w kierunku wschodnim zasięg znajomości narzędzi brązowych w I okresie epoki brązowej na terenie Polski.

Ryc. 2. Dzierawy, pow. kolski. Płaska siekierka brązowa. $\frac{2}{3}$ w. n. — Fig. 2. Dzierawy, distr. de Koło. Hache plate en bronze. $\frac{2}{3}$ gr. nat.

¹⁾ Kunkel: Pommersche Urgeschichte in Bildern, tabl. 27, 5.

²⁾ Por. mapki J. Kostrzewskiego w Przegl. Archeolog. t. II, tabl. VI i L. Kozłowskiego w pracy: Wczesna, starsza i środkowa epoka brązowa w Polsce (mapka I).

Deux haches en bronze à bords droits de la Grande Pologne orientale

Résumé

Le Musée Archeologique de Poznań a acquis avec la collection de feu J. Ziębowicz entre autres deux haches en bronze à bords droits du premier âge du bronze. L'une d'elles provient d'une tourbière à Izbica Kujawska, distr. de

Koło, (fig. 1), l'autre a été trouvée à Dzierawy, dans le même district (fig. 2). Pour le moment ces deux haches représentent des trouvailles le plus avancées vers l'Est de la première période de l'âge du bronze en Pologne.